

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Alanko-Turunen, M. & Kaukinen, R. (14.12.2022) Linkkinä kahden koulun välillä – kevytvermeilyä ammatillisessa opettajankoulutuksessa. eSignals PRO.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022121471530>

PLEASE NOTE! This is an electronic self-archived version of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Alanko-Turunen, M. & Kaukinen, R. (14.12.2022) Linkkinä kahden koulun välillä – kevytvermeilyä ammatillisessa opettajankoulutuksessa. eSignals PRO.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022121471530>

Copyright: © 2022 by the authors and Haaga-Helia University of Applied Sciences. Licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC SA) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Linkkinä kahden koulun välillä – kevytvermeilyä ammatillisessa opettajankoulutuksessa

Merja Alanko-Turunen & Ruut Kaukinen

Nytkö tämä opekoulutus loppuu, eikö tässä voisi jotenkin olla mukana, kun tästä on saanut niin paljon, kysyi yksi valmistuva ammatillinen opettaja keväällä 2022. Näin puhutteleva palaute pakotti meitä miettimään, kuinka kaapata juuri valmistuneet opettajat mukaan tukemaan seuraavan opettajaopiskelijaryhmän oppimismatkaa. Pikaisen palaveroinnin pohjalta ehdotimme, että he tulisivat mukaan uusien opettajaopiskelijoiden alkumatkalle. Yksi merkittävimmistä opiskelijapalautteista on ollut, että opettajaopintojen alku on monelle aikamoinen tunteiden vuoristorata.

Opiskelukäytännöt ja –prosessi voivat alussa tuntua sekavalta, monet opiskeluprosessit alkavat yhtäaikaan vielä tuolloin ventovieraiden vertaisryhmien yhdessä työstäminä. Ajattelimme kokeilla, miten alkuhämmennystä voisi loiventaa pyytämällä innokkaita alumniopettajia rinnalla kulkijoiksi. He pääsisivät keskustelemaan uusien opettajaopiskelijoiden kanssa, kuinka asettautua opintoihin ja luottaa siihen, että prosessi kannattelee. Samalla opettajaopiskelijoille mahdollistuisi luonteva kontakti esimerkiksi havainnoida näiden opettajien työtä ammatillisen koulutuksen kentällä.

Kohti kevytvermeilyä

Mentorointikäytäntöjä on tarkasteltu viime aikoina kolmen erilaisen kehyksen avulla (Pennanen ym. 2018). Kehittymiskehyksessä ovat korostuneet siirtymät urakehityksen tukemisesta psykososiaalisen tukeen, jolloin vertaissuhteen merkitys korostuu. Oppimiskehyksen kautta tarkasteltaessa mentorointisuhteessa ei enää ole kyse vanhemman osaajan tietojen siirtämisestä vaan yhteisestä tiedonrakentelusta. Kun mentorointia tarkastellaan sosiaalisen kehyksen avittamana, keskiössä on tasa-arvoisten toimijoiden yhteisöllinen jopa verkostomainen toiminta. Vertaismentori voi toimia useammasta toimintakehyksestä käsin.

Vertaisryhmämentoroinnin peruseriaatteet (ks. esim. Heikkinen ym. 2012) tuntuivat varsin laajoilta kokeilussamme, joka sai alkunsa nopealla sykkeellä ja haki vielä muotoaan. Päädyimme puhumaan kevytvertaismentoroinnista (kevytvermeily), mikä antoi niin mentoreille, opettajaopiskelijoille kuin meille ohjaaville opettajille tilaa pienimuotoiseen, kevyeen kokeiluun vertaisryhmämentoroinnin hengessä. Vertaisryhmät saivat mentorinsa kanssa sopia, kuinka he työskentelevät (autonomia). Kannustimme ryhmiä työstämään aidon jakamisen hengessä kokemuksiaan ja käsityksiään erilaisissa yhteyksissä ja alustoilla (dialogisuus ja sosiokonstruktivisuus). Toimme esille, kuinka he pääsevät rakentamaan omaa ammatillista identiteettiään vertaisina toistensa kanssa (narratiivisuus ja vertaisuus). Samalla kevytvermetoiminta mahdollistaisi oivan tilaisuuden työstää teoriaa ja käytäntöä jo ammatilliseen opettajaheimoon kuuluvan kanssa (integratiivinen pedagogiikka).

Kevytvertaismentorin rooli noudatteli tavanomaisen vertaisryhmämentorin roolia. Mentorin tehtävänä on tukea ammatillista oppimisprosessia, jossa kaikki oppivat toisiltaan. Vertaisryhmämentoroinnille on ammatillisessa koulutuksessa ominaista keskustella ammatillisen opettajan identiteettityöstä, muuttuvasta toimintaympäristöstä, toimintatavoista ja koulutukseen sekä oppimiseen liittyvistä kysymyksistä (Alanko-Turunen & Pasanen 2012). Näitä kaikkia teemoja opettajaopiskelijat pääsivät käsittelemään kevytvermeilijänsä kanssa.

Kevytvermeilyn organisointumista

Valmistuneista opettajista syntyi lopulta viiden vertaismentorin ryhmä, jonka kanssa sovimme siitä, että heistä kukin saa mentoroitavakseen yhden, tai kaksi opettajaopiskelijavertaisryhmää. Taustoitimme heille opettajakoulutusprosessissa tapahtuneet muutokset, ja perehdytimme vertaismentoroinnin periaatteisiin.

Virallinen kevytvermeily alkoi elokuussa 2022 ja päättyi marraskuussa arviointiin. Aikataulullisesti kevytvermeily oli mukana opettajankoulutusprosessin kehkeytyvän osaamisen kaarella, johon ajoittuu erityisesti ymmärryksen rakentaminen ammatillisesta koulutuksesta muun muassa opetus- ja ohjaustilanteiden havainnoinnilla. Mikään ei tietenkään estä kevytvermeilyn jatkumista tästä eteenpäinkin, jos toimintaan osallistujat niin yhdessä päättävät.

Arvioinnissa olimme kiinnostuneita kuulemaan niin opettajaopiskelijoiden kuin vertaismentoreiden näkemyksiä, kokemuksia ja kehitysideoita.

Linkkinä kahden koulun välillä

Opettajaopiskelijat kokivat saaneensa vertaismentoreiltaan vinkkejä opiskeluun, havainnointimahdollisuuksia esimerkiksi näytön arvioinneista, ja vahvistusta omalle työskentelytavalleen vertaisryhmänä. Vertaismentorit olivat olleet mukana vertaisryhmien louhimotyöskentelyssä, jossa ideana on louhia ammattikasvatuksen tietoperustaa ja tarkastella teemoja käytännössä erilaisten sovellusaktiviteettien kautta. Esimerkiksi oppimisen muotoilussa lähtökohtana on opiskelijaymmärrys ja muutama opiskelijahaastattelu mahdollistui vertaismentoreiden kautta.

Joissakin ryhmissä koettiin riittävänä, että vertaismentorit olivat WhatsAppissa auttamassa, kun tarve oli ollut. Opettajaopiskelijat kertoivat myös kuulleensa mielenkiintoisia uratarinoita vertaismentoreiltaan. Uraohjauksen näkökulmasta tärkeänä pidettiin vertaismentoreiden mahdollistamaa verkostoitumista oman oppilaitoksensa esihenkilöiden kanssa mahdollisia työpaikkoja varten.

Vertaismentorit taasen kokivat toimineensa linkkinä kahden koulun välillä. He kokivat mataloitaneensa kynnystä perehtyä ammatilliseen koulutukseen ja arvostivat mahdollisuutta esitellä omaa työkuvaansa ammatillisina opettajina. Mielenkiintoista oli kuulla, kuinka he kokivat olleensa vetovoimaisen ammatillisen koulutuksen airueena ja mahdollisten työpaikkojen välittäjinä.

Molemmat osapuolet tuntuivat oppineensa tästä prosessista. Kevytvervementorina toimiminen antoi aineksia monen tasoiselle oppimiselle (ks. Kukkonen 2012). Havainnointikohteena oleminen pakotti vertaismentoreita vielä kertaalleen terävöittämään omaa pedagogista käyttöteoriaa, kun havainnoijat pyysivät tarkentamaan tehtyjä pedagogisia valintoja. Vertaismentorit pohtivat, kuinka mukavaa oli, kun oma toiminta oli tullut ihmettelyn kohteeksi. Opettajaopiskelijat näyttivät vertaismentoreilleen hyödyntämiään digitaalisia työkaluja ja niitä innokkaasti otettiin myös omaan käyttöön. Samoin vertaismentorit kokivat tällaisessa roolissa olemisen kehittävän omaa opettajuutta ja mahdollistavan siirtymisen myös hankemaiseen työskentelyyn.

Aloitusajankohdan ja työskentelytavan tarkentaminen

Kun opettajaopiskelijat pohtivat kehittämisideoita kevytvermetyöskentelylle, merkittävimmäksi teemaksi muodostui aloitusajankohdan valitseminen. Opettajaopiskelijat kokivat, että elokuun aloitushetki oli vielä liian aikainen. Vertaisryhmät oli juuri perustettu, jolloin ei vielä oltu kunnolla edes tutustuttu toisiin. Oli kuormittavaa, että tällaiseen tilanteeseen tuli vielä yksi uusi ihminen kohdattavaksi. Opettajaopiskelijat kokivat olleensa vielä raakileita, jotka eivät tuossa vaiheessa edes osanneet kysyä oikeita kysymyksiä ja näin saada parasta hyötyä kevytvermeilystä.

Tämän lisäksi he korostivat, kuinka tärkeää olisi ollut varata aikaa tutustumiselle, jotta vertaismentorintisuhte olisi rakentunut tiiviimmäksi. Samoin vertaismentorit esittivät, kuinka olisi tärkeää olla aikaa vertaismentorintisuhteen luomiseen ja omien tarinoiden kertomiseen.

Vaikka vertaismentoroinnin periaatteena on autonomisuus työskentelytavoissa, sekä opettajaopiskelijat että vertaismentorit pohtivat, että työskentelylle voisi olla annettuna selkeä rakenne. Tällöin työskentelyssä päästäisiin nopeammin sisällölliseen keskusteluun. Opettajaopiskelijat ehdottivat myös opettajaopiskelijoiden ja vertaismentoreiden kaikille yhteistä tilaisuutta, jossa kuultaisiin laajemmin kokemuksia päättyneestä opiskeluprosessista ja orastavia uratarinoita ammatillisina opettajina.

Jatkoon vai ei jatkoon?

Opettajankouluttajina olemme jatkuvasti oman työn tutkimisen ja kehittämisen äärellä. Työparina viritymme herkästi pedagogiseen keskusteluun ja innostumme kokeiluihin, joista osa ansaitsee jatkoa ja osa ei. Miten on kevytvermeilyn laita?

Verkostoitumisen ja verkostoyhteistyön vaateet ja mahdollisuudet ovat ammatillisen opettajan arkea. Vertaisryhmätyöskentely opettajankoulutuksen keskeisenä työskentelytapana mahdollistaa osaltaan osaamisen hankkimista ryhmäprosesseista ja verkostoyhteistyöstä. Vertaisryhmäläisiä vastuutetaan fasilitoimaan vuorollaan louhimotyöskentelyä ja tuottamaan ryhmänä päivän mittainen oppimisprosessi opettajaopiskelijakollegoille. Kevytvermeily ammatillisissa oppilaitoksissa työskentelevien vertaismentoreiden kanssa on luonteva jatkumo verkostoyhteistyön aatteessa.

Verkostoituminen oli myös opettajaopiskelijoiden kokemuksissa kevytvermeilyn parasta antia. Eli tältä osin jatkoon.

Vertaisryhmän työskentelyä voidaan tutkia sosiaalisesti jaetun säätelyn (socially shared regulation) periaatteiden raameissa. Ajattelun mukaan yhteisöllisessä oppimisessa onnistuminen edellyttää jokaisen yksilön itsesäätelyä ja toisten opiskelijoiden säätelyn tukemista vuorovaikutustilanteissa (esim. Järvelä ym. 2013). Kun opettajankoulutuksen vertaisryhmät perustetaan ja käsissä on oppimisprosessi kokonaisuutena, ilmenee luonnollista hämmennystä ja epävarmuutta, mikä ”käynnistää” säätelyn tarvetta. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna, tuoreeltaan saman opiskeluprosessin käynyt vertaismentori voi olennaisesti tukea ryhmän sosiaalisesti jaettua säätelyä yhteisöllisesti rakennetun oppimisen mahdollistamiseksi. Prosessi tarvitsee kuitenkin enemmän tilaa ja paikkoja. Mille annamme opettajankoulutuksessa aikaa? Arvokkaille kohtaamisille. Kehittämiskalibroinnin kautta jatkoon.

Lähteet

Alanko-Turunen, M. & Pasanen, H. 2012. Verme ammatillisen opettajan tukena muutosten kentällä. Teoksessa H.L.T Heikkinen ym. (toim.) Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetuslalla. Juva: PS-Kustannus.

Heikkinen H.L.T., Jokinen H., Markkanen I. & Tynjälä P. (toim.) 2012. Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetuslalla. Juva: PS-Kustannus.

Järvelä, S., Järvenoja, H., Malmberg, J. & Hadwin, A. 2013. Exploring socially-shared regulation in the context of collaboration. *The Journal of Cognitive Education and Psychology*, 12 (3), 267-286.

Kukkonen, H., Ranne, K. & Korke, K-M. 2012. Vastavuoroinen oppiminen vermessä. Teoksessa H.L.T Heikkinen ym. (toim.) Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetuslalla. Juva: PS-Kustannus.

Pennanen, M., Heikkinen, H. L. T., & Tynjälä, P. 2018. [Mentors and Mentees in the Finnish Model of Teachers' Peer-group Mentoring](#). *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(3), 355–371.